

O miejskim szpitalu słów kilka

2013-05-11 14:00:00 (ost. akt: 2013-05-10 16:26:57)

Podziel się:

Szpital Miejski w okresie międzywojennym

Autor zdjęcia: archiwum Elbinger Nachrichten

Opieka nad chorymi w Elblągu ma długie tradycje. Można odnieść ją do roku 1242, kiedy to niedaleko zamku krzyżackiego, ale już na terenie miejskim, ufundowano Szpital Św. Ducha. Zrazu przewidziany był on dla pielęgnacji chorych, szczególnie pielgrzymów. I takim praktycznie pozostał do końca. Przed 1945 r. pod zarządem magistratu znajdował się tutaj przytułek dla starszych ludzi.

Jednakże pierwszy szpital miejski, w dzisiejszym rozumieniu tego słowa, powstał wkrótce po 1772 r. w pobliżu ratusza nowomiejskiego i kościoła Trzech Króli. Niestety, w 1806 r. spłonął. Wkrótce rozpoczęła się inwazja francuska na miasto, rujnujące kontrybucje, kwaterunki itd., więc o budowie nowego szpitala nie było mowy. Aczkolwiek wówczas Francuzi urządzili duży szpital dla rannych żołnierzy w Gimnazjum Elbląskim i Domu Rektora (dzisiaj obiekty muzeum), a ponadto do celów leczniczych przysposobili dwa spichlerze na Wyspie Spichrzów – „Herkules” i „Zielony Słoń”.

Po roku 1812 z datków 138 mieszczan z różnych stanów i wolnych ofiarodawców wybudowano szpital przy ul. Łoży 5 - od 1934 r. do chwili obecnej ul. Pestalozziego. Szpital ten darczyńcy przekazali władzom miasta, a później przejęty został przez Fundację Pott-Cowle. Jednakże już wkrótce nie mógł sprostać podstawowym wymogom higienicznym i właściwej organizacji procesu leczenia. Gdy więc pod koniec XIX w. kondycja finansowa miasta była na tyle dobra, postanowiono wybudować nowy szpital, opierając się na zasobach własnych, tj. budżetu miejskiego i pozytywnie nastawionego do działań charytatywnych mieszczaństwa.

Ostatecznie po krótkich dyskusjach władze miasta w 1894 r. podjęły decyzję o jego budowie. Ideę tej inwestycji wsparł finansowo wielki przemysłowiec F. Schichau, który rok przed śmiercią przekazał na ten cel 150 tys. marek. Postawił jednak warunek, by w nowym szpitalu 12 łóżek w 2 pokojach było do dyspozycji pracowników jego stoczni. Całkowite koszty budowy opiewały na kwotę 1 mln 107 tys. marek, a jej znaczna część pochodziła z Fundacji Pott-Cowle, czyli fundacji dwóch szwagrów Richarda Potta i Petera Cowle - darczyńców wielce zasłużonych dla naszego miasta.

Wkrótce pozyskano liczący 4 ha teren na zachód od wybudowanej w latach 1891/1892 rzeźni miejskiej, przy dawnej ulicy Dworu Rzeźnego (Schlachthofstraße). To właśnie tutaj w latach 1902-1904 zbudowano nowoczesny szpital miejski na 220 łóżek, którego podstawowe obiekty tworzyły literę „H”. Szpital zaprojektowali tajni radcy budowlani Böttcher i Schmieden oraz miejski mistrz budowlany – Pillarz.

Budynek główny, ozdobiony podjazdem z gazonem oraz portykiem wejściowym i wieżyczką zegarową na

kalenicy dachu, składał się z dwóch skrzydeł bocznych. Obok zbudowano pawilon chorób wenerycznych i zakaźnych, prosektorium oraz obiekty szkoły dla pielęgniarek. W korytarzu wejścia głównego umieszczono płaskorzeźbę Miłosiernego Samarytanina, a po drugiej stronie ładny herb Elbląga z datą budowy - 1904 r. Kompozycję całości uzupełniał założony wokół park. Niedługo po uruchomieniu szpitala zmieniono nazwę przebiegającej ulicy na Pott-Cowle-Straße, dzisiaj ul. Żeromskiego.

Pierwszym kierownikiem tego szpitala został dyrektor Elbląskiej Fundacji dla Chorych doktor Georg Schwarz, a opiekę nad chorymi objęły siostry z ewangelickiego Związku Diakonów w Berlinie/Zehlendorfie. Szpital został nowoczesnie wyposażony i uzupełniony wkrótce o budowlę towarzyszącą, a dwa boczne skrzydła zostały podwyższone. Ale jeszcze na początku swej działalności transport szpitalny stanowiły dwie furmanki konne. Po 1920 r. transport ten zabezpieczała elbląska straż pożarna i dopiero w 1926 r. szpital otrzymał karetkę sanitarną, zbudowaną w elbląskich zakładach F. Komnicka. Drugą karetkę otrzymał z tej firmy w 1931 r.

Szpital miał duże znaczenie podczas I wojny światowej, kiedy to do dyspozycji wojska oddano większość łóżek, a 180 dodatkowych łóżek było w 6 wybudowanych barakach. W **1916** r. wygasła umowa z diakonami na opiekę nad chorymi i musiano poszukać nowych sióstr. Zaangażowano więc działające w mieście stowarzyszenie sióstr-pielęgniarek oraz absolwentki miejscowej szkoły pielęgniarstwa.

Następcą dr G. Schwarza został w 1932 r. chirurg i lekarz chorób kobiecych dr Wilhelm Wotschack, a wydział chorób wewnętrznych przejął pochodzący z Nadrenii dr Guido Leendertz (zm. 9.11.1945), który zamieszkał w willi przy ul. Królewieckiej 108 (obecnie m.in. siedziba NOT). I tutaj mała dygresja. Jego syn Jan razem z bratem i siostrą opuścili Elbląg tuż przed nadejściem Armii Czerwonej i następnie cudem wręcz przeżyli tragiczne bombardowanie Drezna w nocy z 13/14.02.1945 r.

Po wojnie, podobnie jak ojciec, został lekarzem. Po raz pierwszy odwiedził Elbląg w 1993 r. i nawiązał serdeczny kontakt z rodziną polską zamieszkałą w jego domu rodzinnym przy ul. Królewieckiej. Tam zastał znany mu jeszcze z dzieciństwa piec kafłowy oraz wiszący na ścianie obraz przedstawiający romantyczny pejzaż, namalowany przez jego prapradziadka w 1830 r. w Düsseldorfie. Po krótkich pertraktacjach, gdzie obecni właściciele tego obrazu honorowo odrzucili intratną cenę, powędrował on do Santa Eulalia na Ibizie, gdzie po wojnie zamieszkał lek. med. Jan Leendertz!

Jeszcze w okresie międzywojennym szpital pozyskał za sumę 13 tys. marek nowoczesny aparat Müllera do naświetleń, a w 1938 r. zamontowano windę wyprodukowaną przez firmę Carl Flohr z Berlina. W pierwszych latach działalności Szpitala Miejskiego hospitalizowano w nim od 500 do 1607 pacjentów. Najwięcej, bo aż 4565 chorych szpital przyjął pod koniec II wojny, ale w tej liczbie znaczny odsetek stanowili ranni i chorzy żołnierze. W tym czasie był raczej lazaretem wojskowym niż szpitalem dla ludności cywilnej. W 1947 r. rozpoczął działalność jako Szpital Miejski im. Jerzego Gromkowskiego, z oddziałami: wewnętrznym, chirurgicznym, położniczo-ginekologicznym, dziecięcym okulistycznym, neurologicznym i zakaźnym.

Ciągle modernizowany i rozbudowywany, w sumie liczba **łóżek** wzrosła do 633. Nowy podział administracyjny kraju w 1975 r. przyczynił się do powstania kolejnych oddziałów: urologii, urazowo-ortopedycznego, oddziału intensywnej opieki medycznej i stacji dializ. Szpital pełnił wówczas rolę Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego. W połowie 2004 r. oddano do użytku nowoczesną windę. Obecnie nosi **zaszczytne** imię Jana Pawła II.

Lech Słodownik

Źródło: **Dziennik Elbląski**

Przeczytaj cały tekst: [O miejskim szpitalu słów kilka - Dziennik Elbląski](http://dziennikelblaski.pl/154590,O-miejskim-szpitalu-slow-kilka.html#ixzz470NBjJ7d) <http://dziennikelblaski.pl/154590,O-miejskim-szpitalu-slow-kilka.html#ixzz470NBjJ7d>